

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Thomas Savage
THE POWER OF THE DOG

Copyright © 1967 by Thomas Savage

Art Copyright © Netflix 2022. Used with permission.

Translation Copyright © 2022 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04006-7

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

MOĆ PSA

TOMAS SEVIDŽ

Prevela Jelena Stanković

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2022.

Za moju suprugu

*Izbavi od mača dušu moju,
od psa jedinicu moju.*
– Psalmi

PRVO POGLAVLJE

Fil je uvek bio zadužen za kastriranje; prvo bi isekao vreću sa mošnjicama i zavrljačio je u stranu; zatim bi povukao prvo jedan, pa drugi testis, isekao i izvukao šarenu membranu kojom su obloženi, pa je bacio u vatru, u kojoj se sijalo usijano gvožđe. Iznenadujuće je koliko je malo krvi bilo. Za nekoliko trenutaka testisi bi pucali poput kokica. Govorilo se da su ih neki jeli sa malo soli i bibera. Fil ih je uz onaj svoj podrugljiv kez nazivao „planinskim ostrigama“, a mladim radnicima poručio bi da im je bolje da ih lično pojedu ukoliko planiraju da se poigraju sa pokojom devojkom.

Filov brat Džordž, zadužen za vezivanje, crveneo bi nakon ovakve izjave, pogotovu zato što je njegov brat to činio pred zaposlenima. Džordž je bio dežmekast, ozbiljan, pristojan muškarac, a Fil je voleo da nervira ljude. Gospode, koliko je Fil voleo da ide ljudima na živce!

Niko nije nosio rukavice kada bi se radio tako osetljiv posao kao što je kastriranje, ali rukavice su se nosile prilikom obavljanja gotovo svih drugih poslova kako bi zaštitile ruke od poderotina koje su pravili konopci, zabadanja ivera, posekotina i žuljeva. Nosili su rukavice dok su vezivali, postavljali ogradu, žigosali, bacali slamu stoci, pa čak i dok bi jahali, uvežbavali konje ili vodili stoku na ispašu. Svi su ih nosili, osim Fila. On je zanemarivao žuljeve, posekotine i ubode, kritikujući one

koji su nosili rukavice kako bi se zaštitili. Njegove šake bile su suve, snažne, izvajane.

Radnici na ranču nosili su rukavice od konjske kože, koje su naručivali iz kataloga *Sirsa*, *Roubaka* i *Montgomeri vorda – Slinsa, Baraka* i *Majmunskog odeljenja*, kako je Fil nazivao ove robne kuće. Kada bi se nakon posla ili nedeljom u barakama sve zaparilo od vruće vode za pranje odeće ili brijanje, a sve mirisalo na kolonjsku vodu koju bi nanosili oni koji idu u grad, momci bi se nadvili poput velike dece nad papir i mučili se da popune formulare za narudžbine, grizući pritom kraj olovke, mršteći se zbog nakaradnog rukopisa, zbunjeno razmišljajući o težini pošiljke i poštanskom broju. Često bi odustajali i predali ovaj zadatak nekome ko se više razumeo u pisanje i brojke, onima pismenijima koji su uspeli da doguraju do srednje škole i koji bi ponekad napisali pismo roditeljima ili sestrama kojih su se još rado sećali.

Ali kakav je samo divan osećaj bio kada se narudžbina ubaci u poštansko sanduče, kako je izvrsno i zastrašujuće bilo čekati paket iz Sijetla ili Portlanda, u kome se nalaze nove rukavice, nove cipele za izlazak, ploče ili muzički instrument kojim će oterati usamljenost zimskih noći, kada vetrovi zavijaju poput vukova sa planinskih vrhova.

Naša najbolja gitara. Svirajte akorde i muziku u španskom stilu.
Vrat od bele abonosovine, kvalitetna rezonantna kutija od smrče, strane i pozadina od ružinog drveta, ivice od pravog roga. Istinska lepotica.

Čekajući da porudžbina stigne do dvadeset pet kilometara udaljene pošte, iznova su čitali ovakve opise, prisećali se popunjavanja narudžbine i tako pothranjivali iščekivanje. Ivice od pravog roga!

„Šta je, momci, opet se prelistava stari dobri katalog?“ upitao bi Fil stojeći kraj peći i udarajući nogama po podu kako bi stresao sneg sa čizama. Osvrtao bi se po prostoriji raširenih nogu i ruku sklopljenih na

leđima. Tokom godina nekoliko mladića pokušalo je da ga podražava u navici da ide golih ruku, tražeći njegovo odobrenje u vidu osmejka ili pokojeg klimanja glavom, ali ovo njihovo oponašanje prošlo je nezapaženo, te bi se na kraju vratili nošenju rukavica. „Prelistava se katalog?“

„Dabome, File“, odgovarali bi mu, ponosni što ga oslovljavaju po imenu, no ipak zaklanjajući kataloge pod plaštom razgovora kako ne bi uočio koliko balave nad raskalašnim ženama koje reklamiraju korsete i donji veš. Kako su se samo divili njegovoj nezainteresovanosti! Kao vlasnik polovine najvećeg ranča u dolini, mogao je imati šta god da prokleta zaželi, bilo koji automobil, recimo kompanije *Lozijer* ili *Pirs-Arou*, ali nije želeo auto. Njegov brat Džordž jednom je izrazio želju da kupe *Pirsova* kola, ali Fil je pitao: „Želiš li da izgledaš kao neki Jevrejin?“ I tu se priča završila. Ne, Fil nije bio vozač. Njegovo sedlo, koje je visilo sa stremena okačenog na kuki u velikoj štali, bilo je staro sigurno dvadesetak godina; mamuze su mu bile napravljene od običnog čelika – nikakvi srebrni umeci, ni nalik onim mamuzama o kojima je toliko ljudi sanjalo; nosio je obične cipele umesto čizama i prezirao je čitav taj kaubojski stil, iako je u mlađim danima bio jednako dobar jahač kao i bilo ko od tih kauboja, a laso je koristio bolje od Džordža. I pored sveg novca i porodičnog imena, bio je običan čovek iz naroda, obučen u radničke pantalone sa tregerima i košulju od batista kao i svaki drugi radnik; Džordž ga je tri puta godišnje vozio u Herndon na šišanje; sedeo bi na prednjem sedištu starog auta kompanije REO, ukrućen poput Indijanca u krutom odelu za izlaske, dok su mu ispod pepeljastosivog fedora šešira štrčali zapovednički orlovski nos i oštra vilica. Tako je sedeo i u berberskoj stolici Vajtija Džada, nepomično se oslanjajući dugim, tananim i ostarelim rukama na hladan naslon stolice, dok mu je odviše porasla kosa padala i gomilala se na belim pločicama prekrivenom podu.

Jedan bubnjar, prilično kitnjast čovek sa brošem na kravati koji nije mogao da ne zapadne za oko, jedanput se zakikotao i stao propitivati Vajtija.

„Ne bih se smejao da sam na vašem mestu, gospodine“, opomenuo ga je Vajti. „Mogao bi da kupi i vas i sve ostale u ovoj dolini, osim svog brata. Ponosan sam na to što sedi u mojoj stolici, veoma ponosan.“ Štrc-štrc-štrc. „Brat i on su poslovni partneri.“

I jesu, više od partnera, više od braće. Zajedno su jahali kada stoka treba da se uvede, pričali uvek kao da su se tek upoznali, razgovarali o nekadašnjem vremenu u srednjoj školi i na Univerzitetu Kalifornije, iz kojeg se, uzgred rečeno, Džordž ispisao iste godine kada je Fil diplomirao. Fil se prisećao smicalica koje je pravio drugim studentima i zajedničkim prijateljima – bilo je to pravo šegačenje. Fil je bio mozak, a Džordž snagator.

Može se reći da su zajednički odlučivali kada bi u jesen prodavali volove ili kada bi kupili pastuva rase morgan kako bi poboljšali kvalitet krda. Fil bi se svake godine radovao oktobarskom lovu, kada vrbe pokraj potoka dobiju crvenu boju rđe, a isparavanje od udaljenih šumskih požara prekrije planinske vrhove poput vela. Obojica su na teretnim konjima jahala kroz ravnice prema planini, Fil sa zdepastim karabinom ili puškom kalibra trideset. Nije bilo neobično videti ovakav odnos među braćom: visoki i koščati Fil nebeskoplavim očima zuri u daljinu, pa prema obližnjem tlu; dežmekasti i neopterećeni Džordž polako kaska za njim na zdepastom i smirenom zalivskom konju. Pravili bi opklade – ko će prvi uočiti i upucati losa? Kako je Fil voleo da jede losovu džigericu! Noću bi podigli logor ispod ruba šume i sedeli u turskom sedu kraj vatre, razgovarajući o nekadašnjem vremenu i planovima za novu štalu, koja nikako da se sagradi zato što bi to značilo da moraju srušiti staru; rasprostrli bi vreće za spavanje jedan do drugog i zajedno u pomrčini slušali pesmu potočića što nije bio širi od koraka, a predstavljao je početak reke Misuri. Zaspali bi, pa bi se budili uz prizorinja.

I tako je bilo godinama, a Filu je sada bilo tek četrdeset. Zajedno su spavali i u sobi koju su delili još kao dečaci, i to u istim mesinganim krevetima, čangrljajući sada po velikoj brvnari otkad su oni koje

je Fil nazivao starima odlučili da pozne godine provedu u apartmanu najboljeg hotela u Solt Lejk Sitiju. Tamo se stari bavio berzom, a stara igrala kineske domine i sređivala se za večeru, kao što je oduvek činila. Zaključana soba starih skupljala je prašinu, koju su dizali automobili – bivalo ih je sve više – jurcajući po putu ispred nje. Vazduh u toj prostoriji bio je ustajao, geranijumi stare su uvenuli, a sat od crnog mermera je stao.

Braća su zaposlila gospođu Luis, kuvaricu, koja je živela u maloj brvnari iza kuće i povremeno nalazila vremena da očisti kuću, žaleći se nakon svakog pokreta metlom. Otišla im je i poslednja devojka u nizu, koja ih je služila i spavala u maloj sobi na spratu. Možda je nekima njeno prisustvo u kući neženja bilo neobično, ali braća su se i dalje ponašala gotovo zaprepašujuće skromno, kao da su žene i dalje boravile u kući. Džordž se kupao jednom nedeljno i u kupatilo ulazio obučen, zaključavajući vrata za sobom; kupao se u tišini, zapljuskujući se gotovo nečujno, bez pevanja; izlazio je potpuno obučen, a jedino je para iz kupatila odavala činjenicu da se uopšte prao. Fil nikada nije koristio kadu, jer nije voleo da se zna da se kupao. Umesto toga se banjao jednom mesečno u dubokoj rupi u potoku za koju su znali samo Džordž, on i, nekada davno, još jedna osoba. Osvrtao bi se oko sebe pre ulaska ne bi li uočio neki znatiželjan pogled, a nakon kupanja bi se sušio na suncu, budući da bi nošenje peškira odalo njegove namere. U jesen i u proleće nekada je morao da probije tanak sloj leda na vodi. Za vreme zime nije se ni kupao. Braća se nikada nisu pojavila gola jedan pred drugim; pre nego što bi se uveče svukli, ugasili bi svetlo – prvo električno svetlo u dolini.

Sada su doručkovali zajedno sa radnicima u trpezariji u zadnjem delu kuće, ali su i dalje ručavali i večerali u glavnoj trpezariji sa belim prekrivačima i posuđem najboljeg kvaliteta. Nije lako niti poželjno da se

otarasite starih navika ili zaboravite ko ste, jedan Berbank sa najboljim vezama u Bostonu, čak tamo istočno u Masačusetsu.

Fila bi povremeno brinuo Džordžov izgubljeni pogled dok se lju-ljao u stolici, zato što bi Džordž iznenada zurio u daljinu prema planini koju su svi voleli i zvali Stari Tom, udaljenoj pedeset dva kilometra, a Džordž bi se njihao i njihao, gledajući preko doline.

„Šta je bilo, stari?“ upitao bi ga Fil. „Ponovo su ti odlutale misli?“

„Šta kažeš?“

„Kažem, jesu li ti opet odlutale misli?“

„Ne, ne.“ Džordž bi polako prekrstio krupne noge.

„Jesi li za kribidž*?“ Godinama su pažljivo beležili rezultat.

Fil je smatrao da je Džordžov problem bio taj što ne uključuje mozak. Džordž nije umeo sjajno da čita poput Fila. Za Džordža su maksimum predstavljale novine *Saterdej ivning post*. Kao dete, Džordž je obožavao priče o životinjama i prirodi. Fil je čitao *Ejžu*, *Mentora*, *Sajentifik Amerikan* i knjige o putovanjima i filozofiji koje bi im otmeni rođaci sa istoka slali u gomilama za vreme Božića. Njegov um bio je gladan, oštar i znatiželjan – razvijen um – i zbunjivao je prodavce stoke i druge trgovce koji su pretpostavljali da čovek koji se oblači poput Fila i priča poput Fila, sa takvom frizurom i rukama, mora biti prost i nepismen. Ali su njegove navike i izgled primoravali strance da promene svoju predstavu o aristokrati i shvate da takva osoba sebi može priuštiti da bude to što jeste.

Džordž nije imao hobi, niti ikakva aktivna interesovanja. Fil je obrađivao drvo. Sam je napravio dizalice kojima se pakovalo seno – mačji rep, bela rosulja i detelina – oblikujući ogromne drvene stubove bradvom i strugom. Visprenim golim rukama pravio je stoličice ne više od tri centimetra u šeraton ili adam stilu**; prsti su mu se kretali poput

* En.: *Cribbage* – kartaška igra. (Prim. prev.)

** En.: *Sheraton and Adam style* – neoklasični stilovi nameštaja i enterijera, popularni u osamnaestom veku. (Prim. prev.)

paukovih nogu, ponekad se nakratko zaustavljajući kako bi promislili, pošto su Filovi prsti imali zasebnu pamet smeštenu, možda, u svojim mekanim vrhovima. Nož bi mu retko omaknuo, a i kada bi se to desilo, prezao je od joda i natrijum-fenoksida, dva od malog broja lekova i sredstava u kući, budući da porodica Berbank nije verovala u medicinu. Rane su mu brzo zarastale nakon što ih uvije u plavu maramu, koju je uvek nosio u zadnjem džepu.

Neki koji su poznavali Fila govorili su: „Kakva šteta!“, zato što stočarstvo nije bilo zahtevno i teško zanimanje kada posedujete ranč i iziskivalo je snagu, a ne previše razmišljanja. Ljudi su se divili činjenici da je Fil mogao biti bilo šta – lekar, nastavnik, zanatlija, umetnik. Ubio je, odrao i preparirao risa sa veštinom od koje bi se postideo i profesionalac u taksidermiji. Matematičke zadatke u *Sajentifik Amerikanu* rešavao je sa lakoćom; olovka mu je samo klizila. Iz enciklopedije je sam naučio kako da igra šah, a često bi provodio po sat vremena rešavajući probleme u *Boston ivning transkriptu*, koji je uvek kasnio dve nedelje. U kovačkoj radnji smišljao bi i kovao složene ukrasne delove od gvožđa, poput rešetaka za drva u kaminu, ili žarača u obliku mačeva i trozubaca; bila mu je želja da talente podeli sa Džordžom, koji se nikada nije zainteresovao ni za šta i takoreći nije posedovao ni iskrnu znatiželje, više se ne radujući ni putovanjima kolima u Herndon, gde su odlazili na sastanke sa direktorima banke i nakon toga išli na ručak u kafe *Šećerna zdela*.

„A da te naučim šahu, Debeli?“, pitao je jednom Fil, radujući se večerima provedenim kraj kamina. Nadimak Debeli išao je Džordžu na živce.

„Radije ne bih, File.“

„Zašto, Debeli? Misliš li da je preteško za tebe?“

„Nikada nisam imao nekog dara za igre.“

„Pre si igrao kribidž. A pinokl*?“

* En.: *Pinochle* – kartaška igra. (Prim. prev.)

„Tačno, jesam, zar ne?“ A onda bi Džordž ponovo uzeo *Saterdej iving post* i zadubio se u neku jeftinu pričicu.

Fil je zviždao, i to dobro, proizvođači tonove tačne poput frule; zviždao bi tako neku veselu melodiju, pa otišao u spavaću sobu, uzeo bendžo i krenuo da svira *Red Wing* ili *Hot Time in the Old Town*. Sam je naučio da svira i bilo je lepo videti te prste kako poskakuju po žicama. Pre je Džordž obično, kada čuje muziku, tiho ulazio u sobu i smeštao se na drugi mesingani krevet kako bi ga slušao. Ali u poslednje vreme to nije činio.

U poslednje vreme Fil bi, nakon što odsvira melodiju-dve, ustajao sa kreveta na kom je sedeo i svirao, pa bi odložio bendžo i prošetao stazom kroz ljulj sve do radničke spavaonice.

„Pa, momci“, rekao bi, trećući od belog bleštavila uljanih lampi.

Istog trenutka bi neko od radnika ustao i pružio mu stolicu, uvek istu staru stolicu iz velike kuće.

„Hej – ne ustajte“, stalno je govorio Fil, ali uvek bi neko ustao – dođuše bespotrebno, jer Fil ni od koga nije prihvatao ni stolice niti poklone. Svojim dolaskom prekinuo bi poneki razgovor o kurvama, politici, konjima ili ljubavi, i izazvao tišinu koja je trajala sve dok glasno pucanje drveta u peći ne naglasi dužinu ćutanja, nakon čega bi neko, prestravljen od ove tišine, osetio potrebu da progovori.

„Šta mislite o ovom Kulidžu?“, pitao bi poneko, jer bi *Transkript* na kraju završio u spavaonici, gde su ga koristili za otpad ili potpalu, a tek povremeno za čitanje.

Fil bi se onda namrštio i uvio savršenu cigaretu samo jednom rukom. Umeo je da ceni vrednost tišine. „Pa, reći ću samo jedno o njemu.“ Paljenje cigarete. „Dovoljno je pametan da začepi gubicu.“ Fil bi se zatim nasmejao, nakon čega bi se nastavio kolebljiv razgovor, možda o Kulidžu. A onda bi možda neki od mlađih radnika, verovatno laskanja radi, tražio savet za sedlo koje treba da naruči. Šta je Fil smatrao boljom pozicijom kaiševa na vestern sedlu – centralnom ili tri četvrtine? Je li sedlo kompanije Vajsejlja zaista tako dobro kao što tvrde?

Fil bi naposljetku nabacio pomalo žalostiv izraz lica. „Pa, pretpostavljam da ćete uskoro na počinak.“

„Ma nema šanse, File.“ Onda bi usledilo još priče, možda o poslu koji ih čeka narednog dana, preglasnim kosilicama ako je prolećno vreme, o tome gde li se nalazi krdo divljih konja, ili bi im Fil ispričao anegdoto o Divljem Henriju, najboljem od svih jahača i kauboja, koji je naučio Fila kako da plete sirovu životinjsku kožu. Fil bi u zadnje vreme, nakon što momcima ispriča priču, iznenada bacio pogled kroz prozor spavaonice prema vrhu imanja prekrivenog ljuljem, gde se nalazio osvetljeni prozor spavaće sobe u velikoj kući. Dok je tako posmatrao, svetlo se iznenada ugasio. Džordž ga nije čekao!

„Pa, momci“, rekao je sa tugaljivim osmejkom, „moram da idem da se malo ispružim.“

Nakon što je otišao, jedan od brbljivih mladića odmah je progovorio: „Hej – baš izgleda kao neki usamljen čudak, a? Kao što smo pričali pre nego što je ušao, mislite li da ga je iko ikada *voleo*? Ili, da li je on voleo nekoga?“ Najstariji muškarac u spavaonici zurio je u mladića. To što je mali rekao zvučalo je neprikladno, čak i ružno. Kakve je veze imala ljubav sa Filom? Najstariji čovek u spavaonici spusti ruku i pomazi glavu male, smeđe kučke koja je spavala blizu kreveta. „Ne bih ja pričao ništa o njemu i ljubavi. A da sam na tvom mestu, ne bih ga nazivao čudakom. Time iskazuješ nepoštovanje.“

„E pa, dođavola“, odgovori mladić, sav rumen.

„Moraš naučiti da pokažeš poštovanje. Imaš ti još mnogo da učiš o ljubavi.“

Na jesen bi braća zajedno sa radnicima povela oko hiljadu grla prema četrdesetak kilometara udaljenoj stočnoj pijaci u malom mestu po imenu Bič. Ako vreme ne bi bilo užasno, kiša lila sa severa, susnežica i grad zasecali lice ili hladnoća zaustavljala cirkulaciju, ovaj događaj izgledao

je poput izleta; mladići su mislili o ručku koji je kuvarica, gospođa Luis, pripremila kako bi se pojeo u podne, kada senke zađu iza žbunja pelena; razmišljali su o gostionici sa druge strane auto-puta i o sobama na spratu iznad krčme, u kojima su živele kurve.

Kada se jarko sunce pojavilo na nebu i slana se stopila sa vrhova kratke, suve trave, krdo je već bilo poređano u skoro kilometar dugim redovima; radnici su bili tihi i braća su ćutala u začaranoj tami i onoj gotovo svetoj prilici zore koja tera ljude da se povuku u sebe, slušajući kloparanje i pucketavi zvuk suve trave mrvljene pod rasplnutim kopitima; kožna sedišta su ispuštala zvuk škrip-škrip-škrip, a nemački lanci su zveckali. Novo sunce, koje se promaljalo iza istočnih brda, obasjavalo je svet tako ogroman i neprijateljski nastrojen prema čovečjoj nadi da su se radnici iznova vraćali sećanjima na svoj dom; kuhinjski šporet, majčin glas, svlačionicu u školi i vesele povike dece kada dođe vreme odmora. Podižući bradu, uperili su pogled prema jednoj napuštenoj drvenoj stračari, koja je stajala otvorena, a u kojoj su zalutali konji leti tražili hlad i gde je mnogo godina ranije jedan čovek poput njih samih propao; tamo gde se put spajao sa bodljikavom žicom, jedna zarđala tabla izbušena mecima naterala ih je da žvaću duvan koji je već odavno trebalo da ispljunu; ispred njih se nad jabuku sedla nadvio najstariji čovek iz radničke spavaonice; sed muškarac naboranog lica, koji je poput njih sigurno nekada davno maštao o malom imanju, štali, nekoliko grla stoke, zelenoj livadi, ženi koja bi mu bila supruga; bog će ga znati, možda je maštao i o deci.

Sunce se izdizalo iznad brda i njegova toplina ponovo je pothranjivala njihovu nadu, te su pričali, smejali se i šalili; njihovi će se planovi ostvariti kada ostare poput onog prikana nadvijenog nad sedlo, oni će imati svoj dom. Imaće svoj novac; imaće nove planove. U međuvremenu je njuška njihovih konja gledala prema stočnoj pijaci, prema krčmi, prema ženama na spratu.

I braća su ćutala u tami, razaznajući jedan drugog samo po senovitom obličju, jedan mršav, a drugi nabijen – raspoznavali su se po obličju i već dobro poznatoj škripi sedla. Tako su, ugodno je razmišljao Fil, uvek ćutali na početku vožnje, misli okrenutih prema prošlosti, a ova sadašnja tišina govorila im je da se prošlost nije promenila, barem ne u velikoj meri. Da, prezirao je vozila, onaj tamnozeleni *sterns-najt*, koji je u današnje vreme jurcao pravo kroz krdo – previše brzo, ako pitate Fila. Jednom se vozač usudio da legne na sirenu, čiji je zvuk toliko uplašio stoku da je Fil istog trenu odjahao prema zalutalom vozilu i, visoko na svom riđem konju, očitao bukvicu vozaču. Trebalo je da vidite kako su se putnici na zadnjem sedištu šćućurili od stida!

„Proklete budale“, režao je. „Džordžu, jesi li ćuo kako je kućkin sin navalio na sirenu? Blagi Isuse, ne zanima ih što je stoci duša u nosu. Voleo bih da svaki automobil bude raznet.“

Ali Džordž, koji je bio odan svom autu (kao što je bio odan svemu što je posedovao), samo je zurio napred u potiljke stoke. „Aman“, reće. „Aman, File, ljudi moraju napredovati zajedno s vremenom.“

„S vremenom!“, izgovori Fil i pljunu. Pre deset godina postojala je fina kočija sa pravim ćovekom za uzdama i ćetiri dobra konja. „Kako se ono zvaše kočijaš, Debeli?“, upita Fil Džordža. Retko kad je zaboravljao imena, ali sada mu se nudila prilika da zapoćne jutarnji razgovor.

„Harmon“, odgovori Džordž.

„Sunce ti, u pravu si.“ To ih je vratilo u prošlost i detinjstvo, u vreme kada su mogli da sanjare o Divljem Henriju, vreme poslednjih smrdljivih Indijanaca pre nego što se vlada odlučila na promenu i sve ih strpala u rezervate. Fil se i dan-danas sećao onih matorih, sedlastih konja koje su Indijanci uvek jahali i ćangrljavih, starih zaprežnih kola na kojima bi se matori Indijanci napakovali. Ćitave jedne nedelje Indijanci su se vukli pored kuće na ranću, putujući prema rezervatu u južnom Ajdahu, dižući prašinu i uznemiravajući ranćerske pse. Samo onaj šeretski mator poglavica nije bio sa njima, umro je pre toga.

Svaki put kada bi vodili stoku, Fil je voleo da podseti Džordža na svoj oštar pogled koji uoči indijanske strele, inače kupljene i pridodate njegovoj zavidnoj kolekciji. Nije se mogao setiti da je Džordž ikada pronašao strelu. Fil se nasmeja sebi u bradu. Kako i da ih pronade? Džordž je uvek gledao pravo napred, kao i sada, u prašnjava leđa stoke.

Kako bi, pitao se Fil, mogao započeti dnevni razgovor? Ovaj dan bio je tako poseban. Da li da počne od Divljeg Henrija? Ili sa prošlogodišnjim incidentom – autom koji je, u pokušaju da prođe kroz reku stoke, završio u jarku? Dve žene i muškarac, svi u pantalonama do cevanica, proketo ludilo, a svi pilje iz auta prevrnutog na stranu, ne mrđaju. Filu je bilo drago što je Džordž bio na čelu krda, zato što bi Džordž svezao konopac za auto i izvukao ih, ne pustivši ih da se nauče pameti.

Ili da pak započne ovo jutro najvažnijom činjenicom, a to je da je ovo bila dvadeset peta godina! Kako zajedno teraju stoku? Dvadeset pet godina! Kako su ponosni tada bili, i kako su matori! Za Fila je bilo nečega značajnog u činjenici da su na prvi ovakav put krenuli fine, okrugle hiljadu devetstote godine, bez kusura. Isuse! Isuse! Divlji Henri nije imao više godina od Džordža i njega sada – istini za volju, nije bio stariji ni od onih mladih kicoša koji su danas putovali sa njima. Nisu ti mladići više, dođavola, ni znali ko su – kauboji ili kakve filmadžije. Fil nikada nije pogledao film i, tako mu boga, nikada to neće ni učiniti, ali ovi mlađahni su držali časopise o filmovima u spavaonici i neki prikan po imenu V. S. Hart postao im je nešto poput boga. Gledaj kako su sada savijali šešire, svilene marame oko vrata i kitnjaste kaubojske pantalone! Čuo je da je jedan od njih naručio specijalno rađene čizme sa ukrasima – potrošio je celu platu na neku vražju obuću. A onda se pitaju zašto završavaju u radničkim barakama! Pa, razmišljao je Fil, tako vam je to. Što su ljudi gluplji, to veću potrebu osećaju da ukrase svoje cipele.

Džordž je gotovo neprimetno prešao na desnu stranu, a Fil se sada kretao dijagonalno kroz gegajuće krdo, zviždeći umilno kako se stoka ne bi razgoropadila. „Pa, moj Džordži“, osmehnuo se. „Mislim da je to to.“